

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

בס"ד | גיליון 6
פרשת וישלח
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

מדה כנגד מדה - סיפור מגדולי ישראל

המדה מלמטה מעוררת את המדה מלמעלה

בראשית ל"ג י"ז: "וַיַּעֲקֹב נָסַע סֹכְתָה וַיֵּבֶן לוֹ בַּיִת וַלְמַקְנָהוּ עָשָׂה סֶפֶת עַל כֵּן קָרָא שֵׁם הַמָּקוֹם סֹכוֹת".

"... ולמקנהו עשה סוכות, על דרך הידוע אחר שקישט עצמו יראה לקשט אחרים לקרבן לקדושה, והוא שמרמז ולמקנהו היינו למדריגה תחתונה שלו שהם בסוד מקנהו, גם כן עשה סוכות כמו שכתוב לשון הבטה והסתכלות שקירבן אל אור הקדושה העליונה, על כן כשעשה כך וזהו כל מגמותיו כל ימיו, וידוע במדה שאדם מודד מודדין לו, כי כל מדה שאדם מתנהג בה מלמטה מעורר על עצמו כך מלמעלה, וינהג עמו ה' ברוך הוא גם כן באותו המדה, לכך קרא שם המקום היינו שממשיך שם המקום ברוך הוא כביכול גם כן סוכות להיות מסתכל ומשגיח עליו תמיד בעינא פקיחא לשומרו מכל דבר רע שבעולם, גם סוכות הוא לשון סכך (עיין רש"י סוכה ב'. ד"ה ושחמתה) היינו כביכול ברוך הוא וברוך שמו פורס סוכת שלום עליו להיות עליו למגן ולמחסה כאמא על בניה אמן כן יהי רצון".

(דגל מחנה אפרים, פרשת דברים)

כיוון שמסרו נפשם על דינה – נקראו על שמה

בראשית ל"ד כ"ה: "וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָם פְּאֵבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׂמֵעוֹן וְלֹאִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חָרְבוּ וַיִּבְּאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר".

"אחי דינה: לפי שמסרו עצמן עליה נקראו אחיה".

(רש"י)

ענשו באותו האבר שחמסו בו

"... עוד נוכל לומר שבטוחים היו שלא יתגייר מהם גר והם משבעה עממים שאמרה התורה עליהם לא תחיה כל נשמה, ולכן המתינו להם שלושה ימים, אולי מתוך שלא לשמה יבואו לשמה, וכשבאו מצאו אותם כואבים ובוכים ומצירים על המילה שקיימו, אז ידעו בוודאי שאין גר יוצא מהם והרגום ויקחו את דינה ויצאו, לקחו נקמת האבר שחמסו בו".

(שפתי כהו. בראשית. עמוד 96)

התורה לא נשאת חייבת לאף אחד

בראשית ל"ד י"ד: "... כִּי חָרְפָה הוּא לָנוּ"

"זכורני מעשה, סיפר הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א, שהתרחש בתקופתו של מרן החזון איש זצ"ל, ושמןנו אפשר ללמוד שאל לנו לחשוש לכבוד התורה יותר מגדולי התורה המוסרים נפשם על עמלה.

בהיותי בחור בישיבת סלבודקה, השתתפתי במסיבת שבע ברכות שבה השתתף גם מרן החז"א זצ"ל. והנה, לפתע נשמע קול המון חוגג מבחוץ ועד מהרה נודע שזו היא הכנסת ס"ת של ביהכ"נ שמתפלליו לא היו מחוגי היראים לדבר ה'. מרן זצ"ל החליט לצאת החוצה וללוות את הס"ת.

אחד מגדולי בני ברק, גאון עצום לכשעצמו, החליט בכל זאת שדעתו של מרן זצ"ל אינה מקובלת' עליו ולא יצא יחד עם החז"א כדי ללוות את הס"ת.

מרן זצ"ל לא אמר מילה.

והנה, כשחזרו מליווי הס"ת והמשיכו במסיבת שבע הברכות, כיבדו המחותנים את הת"ח ההוא בברכת "אשר יצר את האדם בצלמו", וכשקם לברך טעה ואמר "אשר יצר את האדם בחכמה...".

המברך התחיל לומר את הברכה שנית, ולתדהמת הנוכחים גם בפעם זו חזר על טעותו. התדהמה גברה עוד יותר כאשר טעה גם בפעם השלישית!

בת צחוק עלתה על פני כל הנוכחים, וכנראה שהיה בכך משום הנאה על שהתורה גבתה את כבודה. אותו גדול שביזה את כבוד התורה וישב במקומו בעת שהס"ת עבר בחוץ ולא יצא עם החז"א, ספג בזיון רב בעת שטעה ג' פעמים, ועוד בברכת "אשר יצר".

הדבר היה לפלא בעיני הנוכחים, אבל המסקנא היתה חותכת וברירה, התורה לא נשאת חייבת לאף אחד".

(טובך יביעו ח"א עמוד ש"ב)

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.) "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.)

2

בס"ד | גיליון 6
פרשת וישלח
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

לקיחה כנגד לקיחה

בראשית ל"ה י"ח: "וַיְהִי בְצֵאת נִפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֵּן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְנִימִין".

"ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מבתר ע"ז, אתענשת דלא רביאת ליה לבנימן ולא קיימא בהדיה שעתא חדא בגין צערא דאבוה אף על גב דאתכוונת לטב". תרגום: ואף על גב שרחל היא שעששתה כדי לעקר את אביה מאחרי עבודה זרה - נענשה שלא גדלה את בנימן, ולא עמדה עמו שעה אחת בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכננה לטוב.

פירוש: רחל "לקחה" את התרפים מאביה "נלקחה" היא מבנה ולא זכתה לראותו (גרמה צער - נצטערה).

(זוהר הקדוש, ויצא דף קסד:)

חוסר צניעות מוביל לחוסר צניעות

בראשית ל"ד א': "וַתֵּצֵא דִּינָה בַת לָאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לְרֵאוֹת בְּבִנוֹת הָאָרֶץ".

"על ידי שלא ישבה (דינה) בצניעות בתוך ביתה ויצאה לראות בבנות הארץ, גרמה תקלה לעצמה (של חוסר צניעות)".

(מעלות המדות, מעלת הצניעות, עמוד קל"ז, וראה רש"י על אתר)

חשבה להיות מהרואים, ונהייתה מהנראים

"היא (לאה) חשבה להיות מן הרואים, ונהיית מן הנראים".

(שפתי כהן, בראשית עמוד 95)

קדימת אדוני-עשו על קריאתו "אדון" בפי יעקב

בראשית ל"ב ד-ה': "וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לִפְנֵי אֶל עֵשָׂו אַחִיו אֲרֻצָּה שְׂעִיר שָׂדֵה אָדָם: וַיֵּצֵא אֹתָם לְאָמֵר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לְעֵשָׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם לְבֶן גִּרְתִּי וְאָחִיר עַד עֵתָה".

כה תאמר ל אדוני לעשו: "ולפי שקראו אדון נענש. אמר לו ית: אני אמרתי: ורב יעבוד צעיר ואתה קראתו אדון שמונה פעמים שכן תמצא בפרשה, חייך, שימלכו שמונה מלכים מעשו קודם שימלך מלך על ישראל, והיינו דכתיב בסוף הפ': ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל". (דעת זקנים עה"ת)

בשביל שיעקב התירא מעשו וקראו אדוני, וה' כבר הבטיחו 'ושמרתך בכל אשר תלך' - גרם לבניו שנעשו גרים בין האומות

"גרת: ב' במסורת. הכא עם לבן גרתי. ואידך אויה לי כי גרתי משך (תהלים ק"כ ה.). לומר בשביל שיעקב היה ירא מעשו כל כך וקראו אדוני, והקב"ה הבטיחו כבר, דכתיב: 'ושמרתך בכל אשר תלך' (לעיל כ"ח ט"ו) גרם לבניו שנעשו גרים בין האומות".

(בעל הטורים)

היטב - איטיב עמך

בראשית ל"ב י"ג: "וְאֵתָה אִמְרַתְּ הֵיטֵב אִיטִיב עִמָּךְ וְשִׁמְתִי אֶת זֶרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסְפָּר מְרִב".

יעקב, אתה אמרת: 'היטב' כלומר, כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, וכך אכן אעשה לך, מדה כנגד מדה, 'איטיב עמך'.

(ע"פ ה"בית אברהם")

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א).

3 |
בס"ד | גיליון 6
פרשת וישלח
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

העונש במקום החטא

בראשית ל"ב כ"ו: "וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ וַתִּקַּע כַּף יָרְדְּ יַעֲקֹב בְּהַאֲבִקוֹ עִמּוֹ".

"... ודבר ידוע כי לולא העוון לא היה הפרש בין אדם למלאך אבל יהיה גדול ממנו, כמאמר רבותינו: (סנהדרין דף צ.ג.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת, ועל כן יאמר הכתוב כי ביקש המלאך למצוא לו עוון אשר יתגבר בו עליו ולא מצא, ומזה אמר: "וירא כי לא יכול לו", כלומר לא היה לו יכולת להתגבר עליו מצד שום עוון רק מצד עון שתי אחיות שנשא בחייהן, זהו: "ויגע בכף ירכו", והיה העונש במקום החטא".

(רבינו בחיי)

מדוע נפגע יעקב בכף ירכו

"נראה לפרש על פי הפשוט כי לא מצא ביעקב עוול, רק שנתעצל לשוב מבית לבן אל בית אביו וביטל כבוד אב, וזהו בכף ירכו שהיו רגליו אסורות מבלי לשוב ונענש שהיה צולע על ירכו, מדה כנגד מדה, הואיל ונתעצל ללכת.

(תפארת יהונתן)

נטילת הבכורה מראובן

בראשית ל"ה כ"ב: "וַיְהִי בְשָׁכְנוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ הַחֵלֶב וַיִּלְךְ רְאוּבֵן וַיִּשְׁכַּב אֶת בְּלֵהָה פִּלְגֶשֶׁת אֲבִיו וַיִּשְׁמַע יִשְׂרָאֵל וַיְהִי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר".

"... ועל דרך הפשט יתכן שבלבל ראובן יצועי בלהה מפחדו שלא תלד ליעקב עוד, כי הוא הבכור, וחשב לקחת שני חלקים ויפסיד יותר מכל האחים, ולא פחד מאמו כי זקנה היתה, ואולי מתה זלפה, או חשש לכבוד אמו בעבור היותה שפחתה. ולכן נטלה ממנו הבכורה **מדה כנגד מדה**, וזהו טעם ויהיו בני יעקב שנים עשר, כי לא הוליד אחרי כן".

(רמב"ן)

איתא ברש"י (פסוק כ"ג) שניתנה בכורה ליוסף לענין השבטים שנעשה לשני שבטים. ויש ליתן טעם מדוע איבד ראובן הבכורה.

ונראה לבאר בס"ד שכתוצאה ממשירת הסימנים ע"י רחל ללאה אחותה, נולד ראובן. נמצא שראובן נהיה בכור ראובן בשל "בלבול מצעיר" של יעקב (עין רש"י פסוק כ"ב). ואם כן, בה במדה שלא חש לכבוד יצועי אביו שעל ידם נהיה בכור – איבד בכורתו.

וכן, רחל וויתרה על זכות "משכבה" עם יעקב כשנתנה הסימנים לאחותה וכן נולד ראובן הבכור. וכמדתו נעשה לו, שכאשר ביזה ראובן את ענייני משכב יעקב שעל ידם באה לו בכורתו - איבד את הבכורה. ובזה חזרה הבכורה לרחל (שכן עתה יוסף בנה הוא הבכור, כמפורש בדברי הימים א' ה' א') ש"וויתרה" על זכותה ללאה!

(רבי שמחה שמואל אשר ססמן שליט"א)

במדה שאדם בורח מיצר הרע - כן הוא זוכה להתגלות אלוקית

בראשית ל"ה א': "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשָׁב שָׁם וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנְּרָאָה אֲלֵיךְ בְּבִרְחֶךָ מִפְּנֵי עֲשׂוֹ אֲחִיךָ".

באותה מדה שאדם בורח מפני עשׂו (הוא היצר הרע), כן הוא זוכה להתגלות אלוקית. "לא-ל הנראה אליך" – הבורא מתגלה אליך "בברחך מפני עשׂו" – באותה המדה שאתה בורח מעשׂו!

(רבי זאב מסטריקוב זצ"ל)

מדה כנגד מדה בדף היומי

העושים מעשים מקולקלים (טמאים) - נחשב

כאילו הקריבו בטומאה

פסחים דף יז.: "... אמר מר זוטרא ואיתימא רב אשי: מתוך שקלקלו את מעשיהם - מעלה עליהם הכתוב כאילו הקריבו בטומאה".

מרגליות מדה כנגד מדה

"שכל מידותיו של הקב"ה - מדה כנגד מדה" (סנהדרין דף צ.א). "במדה שאדם מודד - בה מודדין לו" (סוטה דף ח.א)

4

בס"ד | גיליון 6
פרשת וישלח
התשפ"א

בפרשה ובדף היומי מתוך סדרת רב המכר "מדה כנגד מדה" בתנ"ך ובדברי חז"ל

אתה מסרת נפשך על פך קטן בשבילי, אשלם לבניך בפך קטן

בראשית ל"ב כ"ה: "וַיֹּתֵר יַעֲקֹב לְבָדוֹ וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר".

רש"י ד"ה ויותר יעקב: "שכח פכים קטנים וחזר עליהם".

חזר יעקב על פכים קטנים ומסר נפשו עליהם מפני שהיה בהם שמן שרצה לנסך על גבי המזבח שהיה עתיד לבנות בבית אל, וחזר עליו לפי שאינו שלו אלא של הקב"ה לנסך. וכותב בשם המהרש"ל: לפי שמצינו שהקב"ה אמר לו ליעקב, אתה מסרת נפשך על פך קטן בשבילי, וגם אני בעצמי אשלם לבניך בפך קטן לבני חשמונאי, שנעשה נס ע"י פך קטן (מקור דברי המהרש"ל לכאורה הוא ממדרש שאין מקורו ידוע).

(צדה לדוד)

כל מכה שהגויים מכים את ישראל, עתידה לחזור עליהם

בראשית ל"ב ט': "וַיֹּאמֶר אִם יָבֹא עֲשׂוֹ אֶל הַמַּחֲנֶה הָאֶחָד וְהִנֵּה הַמַּחֲנֶה הַנֶּשְׂאָר לְפָלִיטָה".

תיבת "והכהו" נקראת מימין ומשמאל, ישר והפוך, לרמז שכל מכה שהגויים מכים את בני ישראל, עתידה היא לחזור עליהם, מדה כנגד מדה!

(דעת חכמים)

יעקב שלח לעשו תקן בהמות, וכנגדן

הוצרכו בניו להביא תקן קרבנות בשנה. ח'

מינים - כנגד ח' מלכים

בראשית ל"ב ט"ו: "עֲזִים מֵאֵתֶיךָ וְתִשְׂשִׁים עֲשָׂרִים
רְחִלִּים מֵאֵתֶיךָ וְאַיִלִים עֲשָׂרִים".

"עזים מאתים: כל תיבה של זה הפסוק מסיים במ"ס. וכן בפסוק של ומנחתם ונסכיהם (במדבר כ"ט ל"ג). שבשביל הדורון ששלח יעקב לעשו והם תקן בהמות, ולא סמך על הבטחת הב"ה, הוצרכו בניו להביא תקן קרבנות בשנה, כדמפורש בפרשת פינחס. והם ח' ממי"ן וכנגדם מלכו ח' מלכים באדום לפני מלך בישראל (ב"ר ע"ה י"א)".

(בעל הטורים)

יוסף זוכה ל"עלי עיף" – בזכות שמירתו על צניעות אמו

בראשית ל"ג ז': "וַתִּגַּשׁ גַּם לְאֵה וַיְלִדֶיהָ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף וַרְחֵל וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ".

רש"י ד"ה נגש יוסף ורחל: "בכולן האמהות נגשות לפני הבנים, אבל ברחל יוסף נגש לפניו, אמר: אמי יפת תואר, שמא יתלה בה עיניו אותו רשע, אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה, מכאן זכה יוסף לברכת (בראשית מ"ט כ"ב) עלי עיף".

פירוש (להבנת דברי רש"י): יוסף מנע מעיניו עשו להסתכל באמו, מדה כנגד מדה, זכה לברכת עלי עין.

רצה להסתיר את אמו – הגביהו ה"ת

ילקוט שמעוני (וישלח רמז ק"ג): "ותגשן השפחות הנה וילדיהן (ל"ג ו') ותגש גם לאה וילדיה (ל"ג ז') וביוסף כתיב: ואחר נגש יוסף ורחל (ל"ג ז'), אלא אמר יוסף, הרשע הזה עינו רמה היא, שמא יתלה את עיניו ומביט באמא, וגביהו קומתו וכסה אותה, הוא דהוא אמר בן פורת יוסף פרת רבית יוסף, בן פורת עלי עין עלי לפרוע אותו עיף".

פירוש: יוסף ניסה להסתיר את אמו ולכסותה מעיניו של הרשע למרות שלא היה גבוה מספיק, על כן הגביהו ה'.

לרפואה שלמה: הרב פרץ בן גיטל, בן ציון בן חיה, מלכה חנה בת בילא

להנצחות, הקדשות ופרטים על הספרים 054-251-0336 קו אמריקאי: 646-340-5403

WEB: WWW.TORAH24-7.COM/SEFORIM-HEBREW EMAIL: ap@torah24-7.com

